Naše soutěž

Rozhledy matematicko-fyzikální, Vol. 93 (2018), No. 4, 53–57

Persistent URL: http://dml.cz/dmlcz/147579

Naše soutěž

Předkládáme další dvě úlohy *Naší soutěže.* Můžete je vyřešit a řešení poslat na adresu redakce. Řešení může být v elektronické či papírové podobě. Redakce řešení opraví a opravené vám je zašle zpět. V některém z následujících čísel pak najdete úlohy vyřešené. Za řešení každé úlohy můžete získat až 5 bodů.

Soutěž je kontinuální, což znamená, že se výsledky jednotlivých řešitelů sčítají a vede se průběžná výsledková listina (za minulé i letošní ročník dohromady). V listině se nerozlišují úlohy matematické a fyzikální. Nejlepším řešitelům bude každým rokem zaslána odborná literatura.

Nyní předkládáme dvě úlohy, jejichž řešení pošlete do *31. března 2019* na adresu redakce.

Úloha 75 Jistý jazyk používá pouze dva různé znaky a, b. V tomto jazyce jsou přípustná jen taková slova, v nichž mohou stát vedle sebe nejvýše dva stejné znaky. Označíme-li p_n počet přípustných slov délky n, $n \in \mathbb{N}$, dokažte, že platí

$$p_{n+3} = 2p_{n+1} + p_n, \quad p_1 = 2,\ p_2 = 4,\ p_3 = 6.$$

(*Jaroslav Zhouf*)

Úloha 76 *Loďky*

Na hladině vody jsou dvě loďky v klidu záděmi u sebe. V každé sedí chlapec. Chlapec na první loďce o celkové hmotnosti m_1 tlačí pádlem konstantní silou po dobu Δt do druhé loďky o celkové hmotnosti m_2. Druhá loďka tak dosáhne vzhledem k hladině vody rychlosti o velikosti v_2. Určete

a) konečnou velikost vzájemné rychlosti v obou loděk,

b) velikost síly F, kterou chlapec působil,

c) změnu vzdálenosti Δd mezi loďkami během silového působení chlapce,

d) práci W, kterou chlapec během působení síly F vykonal,

e) poměr kinetických energií druhé a první loďky.

Odporové síly zanedbejte. Řešte nejprve obecně, pak pro $m_1 = 240$ kg, $m_2 = 160$ kg, $v_2 = 0{,}90\ \mathrm{m \cdot s^{-1}}$, $\Delta t = 1{,}5$ s.

(*Josef Jírů*)

Řešení úloh z čísla 1/2018

Úloha 69 Najděte všechny pravoúhlé trojúhelníky s celočíselnými délkami stran, které mají stejnou číselnou hodnotu obsahu i obvodu.

(*Jaroslav Zhouf*)

Řešení: V pravoúhlém trojúhelníku ABC s přeponou AB je vepsána kružnice s poloměrem r. Body dotyku této kružnice vytvoří na stranách trojúhelníku úseky délek p, q, r podle obr. 1. Obsah trojúhelníku ABC je roven

$$S(ABC) = \frac{(p+r)(q+r)}{2} = \frac{pq+(p+q+r)r}{2} = \frac{pq+S(ABC)}{2},$$

odkud je $S(ABC) = pq$.

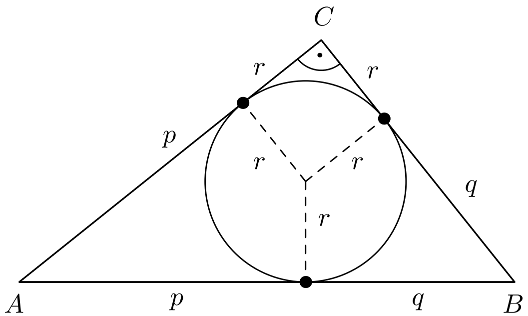

Obr. 1

Podle zadání úlohy tedy hledáme taková čísla p, q, r, aby platilo

$$pq = 2(p+q+r).$$

Nechť je např. $a \leq b < c$. Pak je $r < q \leq p$. Také je $pq = 2(p+q+r) < < 6p$, odkud dostaneme $q < 6$.

Jelikož je číslo $c+b-a = 2p$ celé, je číslo p celé (typ I), nebo je to zlomek se jmenovatelem 2 (typ II). Stejně tak z rovností $c+a-b = 2q$ a $a+b-c = 2r$ vyvodíme, že i čísla q, r jsou celá nebo jsou to zlomky se jmenovatelem 2.

Jelikož je číslo $a = p+q$ celé, jsou čísla p, q stejného typu. Stejně tak jsou stejného typu čísla q, r a také čísla p, r.

Z rovnosti $pq = 2(p+q+r)$ v případě obou typů plyne, že číslo pq je celé, takže musí být celá i čísla p a q, takže i číslo r je celé.

Hledané řešení celé úlohy je v této tabulce:

q	r	p	a	b	c	poznámka
2	1	neex.	–	–	–	není řešení
3	1	8	4	9	11	není pravoúhlý
3	2	10	5	12	13	je řešení
4	1	5	5	6	9	není pravoúhlý
4	2	6	6	8	10	je řešení
4	3	7	7	10	11	není pravoúhlý
5	1	4	–	–	–	není pravoúhlý
5	2	$\notin \mathbb{N}$	–	–	–	není řešení
5	3	$\notin \mathbb{N}$	–	–	–	není řešení
5	4	6	9	10	11	není pravoúhlý

Závěr: Existují pouze dva pravoúhlé trojúhelníky s celočíselnými délkami stran, které mají číselně stejný obsah i obvod. Jsou to trojúhelníky s délkami stran 5, 12, 13 a 6, 8, 10.

Úloha 70 *Pohyb náboje*

Náboj vystřelený z povrchu Země se roztrhl v nejvyšším bodě dráhy na dvě části těchže hmotností. Za 2,0 s po roztržení dopadla část na povrch Země ve vzdálenosti 1 000 m od místa výstřelu, přesně pod místem, kde došlo k výbuchu. V jaké vzdálenosti od místa výstřelu dopadla druhá část náboje?

Odpor prostředí zanedbejte, povrch Země považujte za vodorovnou rovinu. Úlohu řešte nejprve obecně, potom pro dané hodnoty.

(*Ivo Volf*)

Autorské řešení:

Označme t dobu výstupu náboje do nejvyššího bodu parabolické dráhy. V tomto bodě má rychlost náboje jen vodorovnou složku v_x, která se po dobu výstupu neměnila. Označme dále l vodorovnou vzdálenost vrcholu paraboly od místa výstřelu, takže $v_x = \frac{l}{t}$. Ihned po roztržení měla první část náboje rychlost nulovou, druhá část měla vodorovnou rychlost v_1. Měl-li náboj hmotnost m, dostáváme ze zákona zachování hybnosti

$$mv_x = \frac{m}{2}v_1,$$

odtud

$$v_1 = 2v_x = 2\frac{l}{t}.$$

Při pohybu druhé části náboje jde o vodorovný vrh s počáteční rychlostí v_1, která se za pohybu nemění. Pohyb trvá dobu t, poněvadž doba výstupu je rovna době pádu, takže druhá část náboje dopadne na Zem ve vodorovné vzdálenosti l_1 od vrcholu paraboly, přičemž

$$l_1 = v_1 t = 2l$$

a vzdálenost místa dopadu od místa výstřelu je

$$L = l + l_1 = 3l.$$

Pro danou hodnotu je $L = 3000$ m. Tato vzdálenost tedy na době t nezávisí.

Stav soutěže po 68 soutěžních úlohách

Ondřej Havelka (G, Trutnov) – 70,5 b., Michal Zelina (GChD, Zborovská, Praha 5) – 44 b., Zuzana Procházková (GChD, Zborovská, Praha 5) – 34 b., Matyáš Grof (GChD, Zborovská, Praha 5) – 33 b., Stanislav Boula (GChD, Zborovská, Praha 5) – 32 b., Daniel Pišťák (GChD, Zborovská, Praha 5) – 31 b., Anna Zavadilová (Masarykovo G, Říčany) – 29 b., Daniel Borák (GChD, Zborovská, Praha 5) – 26 b., Martin Bucháček (G Luďka Pika, Plzeň) – 26 b., Vladimír Boček (GChD, Zborovská, Praha 5) – 25 b., Martin Raszyk (G, Karviná) – 20 b., Jiří Braný (GChD, Zborovská, Praha 5) – 18 b., Michal Řepík (PedF UK, Praha 1) – 17 b., Pavel Hudec (GJGH, Truhlářská, Praha 1) – 15 b., Marian Poljak (GJŠ, Přerov) – 15 b., Michal Buráň (G, Uherský Brod) – 13 b., Jan Bien (GChD, Zborovská, Praha 5) – 12 b., Ondřej Somič (SPŠ stavební, Opava) – 12 b., Oskar Marelja (GChD, Zborovská, Praha 5) – 11 b., Matouš Bílek (GJŠ, Přerov) – 10 b., Jan Kučera (GChD, Zborovská, Praha 5) – 10 b., Tadeáš Kučera (G, kpt. Jaroše, Brno) – 10 b., Ondřej Motlíček (G, Šumperk) – 10 b., Vít Pískovský (G O. Havlové, Ostrava-Poruba) – 10 b., Ester Sgallová (GChD, Zborovská, Praha 5) – 10 b., David Bainak (G, kpt. Jaroše, Brno) – 9 b., Libor Drozek (G, Holešov) – 9 b., Vilém Sklenář (GChD, Zborovská, Praha 5) – 9 b., Ondřej Kincl (G Oty Pavla, Praha 5 – Radotín) – 7,5 b., Adam Láf (GChD, Zborovská, Praha 5) – 7 b., Tomáš Pavlín (G, Parléřova, Praha 6) – 7 b., Benedikt Bareš (G Dobruška) – 5 b., Le Anh Dung (G, Tachov) – 5 b., Veronika Hladíková (G, Radotín, Praha 5) – 5 b., Mark Karpilovský (G, kpt. Jaroše, Brno) – 5 b., Jan Kmínek (G, Jateční, Ústí nad Labem) – 5 b., Jan Krejčí (G, Bílovec) – 5 b., Jakub Löwit (G, Českolipská, Praha 9) – 5 b., Jan

Mikal (G, Rožnov pod Radhoštěm) – 5 b., Josef Svoboda (G, Frýdlant nad Ostravicí) – 5 b., Martin Sýkora (G, Nad Alejí, Praha 6) – 5 b., Štěpán Šimsa (G, Litoměřice) – 5 b., Radovan Švarc (G, Česká Třebová) – 5 b., Dominik Teiml (The English College, Praha 9) – 5 b., Jakub Vančura (G, kpt. Jaroše, Brno) – 5 b., Martin Zimen (G, Jihlava) – 5 b., Martina Chamrová (G Oty Pavla, Praha 5 – Radotín) – 4,5 b., Jiří Guth (G, Jírovcova, České Budějovice) – 3 b., Stanislav Taborovec (GChD, Zborovská, Praha 5) – 3 b., Matěj Kukula (GChD, Zborovská, Praha 5) – 2 b., Stanislav Gackowski (GChD, Zborovská, Praha 5) – 1 b., Václav Skála (G, Klatovy) – 1 b., Jan Soukup (G, Klatovy) – 1 b., Tomáš Vajda (GChD, Zborovská, Praha 5) – 1 b.

VÝZVA

Redakční rada časopisu Rozhledy matematicko-fyzikální informuje své čtenáře, případně další zájemce, že chce změnit formu rubriky NAŠE SOUTĚŽ. Doposud šlo o rubriku soutěžní, do níž se sice postupně zapojilo poměrně hodně řešitelů, ale přece jen bychom jich chtěli zapojit mnohem více.

Chceme, aby se čtenáři mohli prezentovat svými úlohami, které rádi vložíme do rubriky jako soutěžní úlohy. Soutěž bude probíhat stejně jako doposud, ale pole autorů úloh tak bude pestřejší. Objeví se jistě nové zajímavé problémy, které by jinak možná „zapadly“.

Tedy o co vás prosíme. **Pošlete nám své originální úlohy, i s řešeními**, úlohy posoudíme **a v případě, že je otiskneme, uvedeme vaše jméno coby autora.**

Čtenáři budou jistě dále posílat svá řešení a tabulka všech řešitelů se bude rozšiřovat.

Děkujeme, že se zapojíte.

Redakční rada Rozhledů